

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย อำเภอสรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด ครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากแนวคิดที่เกี่ยวข้อง เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
2. แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล
3. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้ส่วนท้องถิ่น
4. สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดการศึกษา

แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

1. ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) ถือว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมือง หรือเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นสมัยใหม่ทางการเมือง ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงหมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารงานของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งมีนักวิชาการหลายทางได้ให้ความหมายหรือคำอธิบายไว้ ดังนี้

อเนก เหล่าธรรมทัศน์ (2545 : 28) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญว่า หมายถึง การร่วมคิดร่วมทำ หมายถึงการอาสาสมัคร การอุทิศตน การบริจาคเงินทองข้าวของเครื่องใช้ให้แก่ท้องถิ่น การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาช่วยงานสาธารณะ ได้มีโอกาสบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์กับท้องถิ่น ได้อุทิศตนเข้าไปร่วมคิดร่วมทำงานของท้องถิ่น

กระมล ทองธรรมชาติ และเชาวนະ ไตรมาศ (2545 : 132) กล่าวว่า เป็นการส่งเสริมเสรีภาพของประชาชน รวมทั้งการจำกัดควบคุมและการตรวจสอบอำนาจรัฐทั้งในส่วนของการเข้าสู่อำเภและการใช้อำนาจของผู้ปกครองและองค์กรรัฐด้านต่างๆ

ไพโรจน์ พลเพชร และชลัท ประเทืองรัตนา (2546 : 10) ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การที่ประชาชนมีบทบาทในกระบวนการริเริ่มจัดทำนโยบาย การกำหนดนโยบายไปสู่การปฏิบัติ การติดตามตรวจสอบนโยบายและการประเมินผลนโยบาย

อาจหาญ ศิริพุด (2546 : 1) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การเคลื่อนย้ายอำนาจรัฐสู่ประชาชน เพื่อพึ่งและพัฒนาตนเอง โดยส่งเสริมสิทธิเสรีภาพและพลังอำนาจของประชาชนให้เป็นตัวหลักในการแก้ไขปัญหา โดยสื่ออื่นเป็นผู้สนับสนุนเท่านั้น

สุริยพร คุรุสิทธิ์ (2552 : 27-28) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน หมายถึง

1.1 ประชาชนหรือผู้ที่มีส่วน ได้ส่วนเสีย ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน

1.2 กิจกรรมนั้นเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ และกระบวนการดำเนินการนโยบายสาธารณะซึ่งเป็นการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ของชุมชน อันส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน

1.3 การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการสิทธิและหน้าที่ของตน ประชาชนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจและมีความเสมอภาค

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เพื่อที่จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ หรือผู้นำรัฐบาล รวมทั้งกดดันให้รัฐบาลกระทำตามความประสงค์ของตนหรือกลุ่มของตน และการมีส่วนร่วมในทางการเมืองก็ควรที่จะเป็นการมีส่วนร่วมในทางการเมืองตามที่ถูกหมายกำหนด

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องทางการเมือง

โรท และวิลสัน (Roth and Wilson, 1976 : 159-160 : อ้างถึงใน โกมินทร์ กุลเวชกิจ, 2549 : 34)) ได้เสนอว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องทางการเมืองของปัจเจกบุคคลมี 3 ประการ คือ

2.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal factors) ได้แก่ ทศคติ (Attitudes) ความเชื่อ (Beliefs) และลักษณะบุคลิกภาพส่วนบุคคล (Personality Traits) เช่น ความรู้สึกรัก

สมรรถนะส่วนบุคคล (Sense of Personal Efficacy) ทักษะคติทางการเมืองการรับรู้ในหน้าที่ของพลเมือง (Civic Duties)

2.1.2 สภาพการณ์ทางการเมือง (Political Setting) รวมทั้งการเปิดรับข่าวสารการเมืองผ่านสื่อสารมวลชน (Mass Media) หรือการติดต่อส่วนบุคคล โครงสร้างของพรรคการเมือง การจัดการของกลุ่มการเมือง เป็นต้น

2.1.3 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (Socioeconomic Factors)

2.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

สมบัติ พรหมเสน (2542 : 49-51) ได้สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไว้ดังนี้

2.2.1 สภาพบุคคล ได้แก่ องค์ประกอบพื้นฐานของบุคคล เช่น เพศ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ และอายุ ปัจจัยเหล่านี้ ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่พบได้ในการวิจัยทั่วไป และพบว่า สถานภาพทางสังคมก็มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอีกด้วย กล่าวคือ คนที่มีสภาพทางสังคมสูงจะมีความสนใจและอยากมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าคนที่มีสถานภาพทางสังคมต่ำ

2.2.2 สิ่งแวดล้อมทางการเมือง ซึ่งแบ่งออกได้เป็น

1) สถาบันการเมืองที่มีความชอบธรรม ซึ่งหมายถึง การพัฒนาการเมืองให้มีระเบียบปฏิบัติ การกระทำ การตัดสินใจ นโยบาย เจ้าหน้าที่และผู้นำของรัฐบาลเป็นที่ยอมรับของประชาชน ซึ่งเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่จะชักนำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

2) การพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม ที่มีการพัฒนาสูงจะมีผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองสูง เช่น ประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จในประเทศที่มีชนชั้นกลางมาก

3) สภาพการเลือกตั้ง ได้แก่ การกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ ทางการเมือง เช่น การกำหนดคุณสมบัติของผู้เลือกตั้ง ซึ่งบางครั้งเป็นการจำกัดการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับการบริหารการเลือกตั้งที่จะสามารถดึงดูดใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เช่น การกำหนดหน่วยเลือกตั้งนั้น อำนาจความสะดวกแก่ประชาชนเพียงใด ประสิทธิภาพของการประชาสัมพันธ์ ความถูกต้องของทะเบียนผู้เลือกตั้ง และทะเบียนราษฎร เป็นต้น

4) อิทธิพลของวัฒนธรรม ซึ่งหมายถึง พฤติกรรมต่างๆ อย่างของมนุษย์ อันเป็นแบบแผนที่ยึดมั่นปฏิบัติสืบต่อกันมาในสังคม

5) อิทธิพลของกลุ่ม ลักษณะของกลุ่มจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการแสดงออกของคนในสังคม เนื่องจากจะต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด อิทธิพลของกลุ่ม ได้ถ่ายทอดค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติ ที่คล้ายคลึงกันให้แก่สมาชิกของกลุ่ม

6) อิทธิพลของสื่อมวลชน ซึ่งมีบทบาทสำคัญ ในการให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งนำไปสู่การปรับวิถีชีวิตและค่านิยมเพื่อการพัฒนาประเทศให้ทันสมัย

2.3 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีปัจจัยที่ต้องพิจารณา

จันทนา สุทธิจรี (2544 : 415 – 417) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีปัจจัยที่ต้องพิจารณาร่วมด้วย มีดังนี้

2.3.1 ระบบการเมือง เห็นว่าระบบการเมืองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด คือระบอบประชาธิปไตย ส่วนระบอบการเมืองอื่นมักกีดกันหรือปิดโอกาสนี้

2.3.2 วัฒนธรรมทางการเมือง แบบอย่างของทัศนคติความ โน้มเอียง ที่บุคคลในฐานะสมาชิกของระบบการเมืองมีต่อการเมือง มีผลสำคัญต่อลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและโดยวัฒนธรรมทางการเมืองของแต่ละสังคมได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ ด้วย วัฒนธรรมทางการเมืองของแต่ละประเทศจึงแตกต่างกันไปตามลักษณะของวัฒนธรรมของสังคม เช่น จากลักษณะวัฒนธรรมในสังคมไทยที่มีความเคารพยกย่องผู้อาวุโส เคารพเชื่อฟังผู้ปกครองเป็นวัฒนธรรมที่สั่งสมต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน จนมีคำกล่าวเปรียบเปรยเพื่อสั่งสอนเด็กๆ ให้เชื่อฟังผู้ใหญ่ว่า “เดินตามหลังผู้ใหญ่ หมาไม่กัด” ลักษณะความเชื่อค่านิยมในโครงสร้างวัฒนธรรมไทยเช่นนี้ ทำให้ประชาชนเคยชินต่อการเป็นผู้ติดตาม หรือพอใจที่ เป็นผู้ถูกปกครองซึ่งเอื้อต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าหรือคับแคบ นับเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ต้องการวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของคนในสังคมเป็นอย่างมาก

2.3.3 โครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนด้วย เช่น ระดับการศึกษาของประชาชนในสังคม มีผลต่อลักษณะวัฒนธรรมทางการเมือง และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนใน

สังคมนั้นๆ โดยมีสมมติฐานว่า การศึกษาทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ มีความสำนึก
 ในบทบาทหน้าที่ที่ตนพึงกระทำต่อระบบการเมืองมากขึ้น ดังนั้น หากประชาชนขาด
 การศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองก็จะอยู่ในระดับต่ำ (การมีส่วนร่วมในที่นี้ หมายถึง การ
 มีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ ด้วยความตระหนัก รู้ เข้าใจ ในความสำคัญของการมีส่วนร่วม
 ของคนต่อระบบการเมืองอย่างแท้จริง) แต่ก็มีปรากฏการณ์ที่ควรพิจารณาด้วยอีกประการ
 หนึ่งคือ การขาดการศึกษาของประชาชนในประเทศด้อยพัฒนาบางครั้งกลับทำให้ประชาชน
 ออกมามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง เช่น ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับสูง แต่ทว่า
 เป็นการออกมามีส่วนร่วมโดยขาดความตระหนัก รู้ เข้าใจอย่างแท้จริง กลายเป็นเครื่องมือทาง
 การเมือง โดยการชักจูงหรือบังคับของผู้มีอำนาจทางการเมืองบางคนบางกลุ่ม เพื่อให้
 ประชาชนเหล่านี้เป็นฐานสร้างความชอบธรรมให้กับการครองอำนาจทางการเมืองของตน

นอกจากนี้ ฐานะทางเศรษฐกิจก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลเกี่ยวกับ
 พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เช่น ผู้ที่มีรายได้น้อย ประชาชนที่
 ยากจน จะไม่มีเวลาสนใจมีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะมีภารกิจที่สำคัญยิ่งกว่าในการ
 ดำรงชีวิตประจำวัน คือ การดิ้นรนหาเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง ในขณะที่ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีมี
 แนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากกว่า

อย่างไรก็ตาม มีปรากฏการณ์ทางการเมืองที่ผกผันกับสมมติฐานดังกล่าวอยู่
 ด้วยเช่นกัน เช่น ในหลายๆ ประเทศกลับปรากฏว่าคนยากจนออกมามีส่วนร่วมทางการเมือง
 มากกว่าคนที่มีความฐานะทางสังคมดีด้วยเหตุผลด้วยกัน เหตุผลหนึ่งที่ที่น่าสนใจคือ เป็นการ
 ออกมาเรียกร้องแก้ปัญหาค่าความเดือดร้อนแก่รัฐบาล เพื่อผลักดันให้กำหนดนโยบายแก้ปัญหา
 ความเดือดร้อนความยากจนให้ ตัวอย่างที่ชัดเจนในประเทศไทย คือ การรวมกลุ่มเรียกร้อง
 กดดันต่อรัฐบาลของสมัชชาคนจน สมัชชาเกษตรกรรายย่อยภาคอีสานที่เดือดร้อนจากปัญหา
 ที่ทำกินและปัญหาหนี้สินเพื่อให้ช่วยเหลือแก้ปัญหาให้แก่พวกเขา เหตุผลที่น่าสนใจอีก
 ประการหนึ่ง คือ ความยากจนทำให้คนกลุ่มนี้ต้องตกเป็นเครื่องมือทางการเมืองให้แก่คนบาง
 กลุ่มใช้เป็นฐานเสียงทางการเมือง โดยใช้เงินชักจูงให้มาลงคะแนน

ในทำนองเดียวกัน ก็มีปรากฏการณ์ผกผันกับสมมติฐานข้างต้น ในกรณีที่ผู้มี
 ฐานะทางเศรษฐกิจดี น่าจะมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง เพราะความจำเป็น เวลาที่
 จะต้องทุ่มเทดิ้นรนหาเลี้ยงชีพน้อยลง ควรจะมีเวลาสนใจมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น แต่
 กลับปรากฏว่าในบางประเทศในสหรัฐอเมริกาผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกลับออกมามีส่วน
 ร่วมทางการเมืองน้อย เป็นต้น ซึ่งเห็นได้ชัดเจนในพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ด้วย

เหตุผลที่ว่า ชีวิตมีความสุขสบายมากเพียงพอจนไม่เกิดความต้องการที่จะเรียกร้องต่อระบบการเมืองอีก ปฏิกริยาตอบสนองต่อระบบการเมืองจึงอยู่ในลักษณะเฉื่อยชาหรือน้อย

2.3.4 สิ่งแวดล้อมภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในโลก และอิทธิพลของข่าวสารข้อมูลต่างๆ ที่แพร่หลายติดต่อกันได้อย่างรวดเร็วในปัจจุบันมีส่วนช่วยกระตุ้นหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรมการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในประเทศต่างๆ ได้เหมือนกัน เช่น ข่าวสารความเป็นไปของประเทศประชาธิปไตยอื่นๆ ที่ไหลบ่าไปสู่การรับรู้ของประชาชนในประเทศเผด็จการ มีส่วนกระตุ้นหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรมการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในประเทศจนถึงขั้นเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองได้ การล่มสลายของระบบคอมมิวนิสต์ในสหภาพโซเวียตและบราซิล แม้มีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง แต่ปัจจัยจากสิ่งแวดล้อมภายนอกนับเป็นปัจจัยสำคัญมาก กล่าวโดยสรุปว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านคุณลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ อันประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ความรู้ในด้านการเมืองการปกครองท้องถิ่น และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

3. กิจกรรมกรมการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมือง

วูดเวิร์ค, รัสค และ โรเซอต์ (Robinson, Rusk and Head. 1968 : 424 ; อ้างถึงใน โกมินทร์ กุลเวชกิจ. 2549 : 34) ได้จำแนกกิจกรรมทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อสมาชิกสภานิติบัญญัติและเจ้าหน้าที่ของรัฐออกเป็นประเภทต่างๆ คือ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกของกลุ่มอิทธิพล การติดต่อกับสมาชิกสภานิติบัญญัติ การเข้าร่วมกิจกรรมของพรรคการเมืองและการสนทนาทางการเมือง

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่าประชาชน

คัมมิงส์ และ ไวส์ (Cummings and Wise. 1971 : 13-17 ; อ้างถึงใน โกมินทร์ กุลเวชกิจ. 2549 : 34) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่าประชาชนสามารถกระทำได้ในลักษณะสำคัญ 5 ประการ คือ

3.1.1 การเลือกตั้ง (Election) หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองได้โดยการสมัครรับเลือกตั้งและการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (Vote) เท่ากันเป็นการแสดงถึงสิทธิของประชาชนที่จะมีโอกาสในการตัดสินใจ หรือเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนทางการเมือง ตลอดจนโอกาสที่ตนจะเสนอตัวเข้าไปทำหน้าที่ทางการเมืองเสียเอง

3.1.2 การมีกิจกรรมในกลุ่มการเมือง (Political party) เป็นวิธีการที่จะทำให้ประชาชนผู้เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ได้มีสิทธิมีเสียงอันสำคัญที่จะกำหนดนโยบายทางการเมืองร่วมกัน ตลอดจนดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายด้วยการควบคุมและตัดสินใจแก้ปัญหาร่วมกันมิใช่การเมืองเป็นเรื่องของบุคคลหนึ่งบุคคลใดและทำให้การเมืองเป็นของประชาชนทุกคน

3.1.3 การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ (Public opinion) การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะนี้ เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นความต้องการ การวิพากษ์วิจารณ์ต่างๆ ในทางการเมือง อาจกระทำได้โดยวิธีการพูด การเขียน โดยผ่านสื่อมวลชนต่างๆ หรือการพูดต่อสาธารณะก็ตาม ดังนั้น จึงเป็นวิธีการที่ประชาชนจะได้มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองได้เป็นอย่างดี

3.1.4 การรวมกลุ่มผลประโยชน์ (Interest group) การรวมกลุ่มผลประโยชน์เป็นสิ่งสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก เพราะกลุ่มผลประโยชน์นี้จะเกิดขึ้นจากการที่บุคคลหรือคนที่มีอาชีพ หรือผลประโยชน์ร่วมกันมารวมตัวกันกำหนดนโยบายและรักษาผลประโยชน์ของตนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเสนอความคิดเห็น การติดต่อขอร้องต่อรัฐบาลให้ดำเนินการ ตลอดจนคัดค้านหรือแสดงการต่อรองในประเด็นสาธารณะ (Public issue) ต่าง ๆ

3.1.5 การแสดงออกด้วยการกระทำ (Direct action) การแสดงออกด้วยการกระทำนี้เท่ากับเป็นการบ่งชี้ความต้องการอย่างหนึ่งอย่างใดของประชาชนที่มีต่อประเด็นสาธารณะหรือประเด็นของการเมือง อาจจะเป็นการคัดค้านหรือการสนับสนุนการกระทำของรัฐบาลเรื่องหนึ่งเรื่องใดก็ได้และการกระทำนั้น ๆ ก็อาจทำได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเดินขบวน การนั่งประท้วง และการเดิน เป็นต้น

3.2 กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

เมืองไน และเวอร์บา (Nie and Verba. 1975 : 9 - 12 ; อ้างถึงใน โกมินทร์ กุลเวชกิจ. 2549 : 35) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมทางการเมืองที่กว้างและชัดเจนขึ้น และได้แบ่งกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 4 รูปแบบ คือ

3.2.1 การลงคะแนนเลือกตั้ง เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นอยู่สม่ำเสมอในระบอบประชาธิปไตยและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้นำมาก เนื่องจากเป็นสิ่งแสดงถึงความนิยมสนับสนุนของประชาชนหรือแรงกดดันเพื่อให้ผู้นำต้องปรับนโยบายของตน เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนต่อไป

3.2.2 การรณรงค์หาเสียง เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญเท่ากับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เนื่องจากทำให้ประชาชนสามารถเพิ่มอิทธิพลต่อผู้นำได้โดยการกำหนดคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครคนใดคนหนึ่งไว้ก่อน ซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งกันได้ อย่างไรก็ตามกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ยากและต้องการความริเริ่มมาก่อนการลงคะแนนเสียง นอกจากนั้นยังเป็นวิธีที่สามารถสื่อข่าวสารหรือบ่งบอกเกี่ยวกับความชื่นชอบของประชาชน ได้มากกว่า เพราะประชาชนที่ร่วมรณรงค์หาเสียงจะสามารถมีความสัมพันธ์ติดต่อกับผู้สมัครรับเลือกตั้งได้อย่างใกล้ชิดมากขึ้น กิจกรรมการรณรงค์หาเสียงนี้ ได้แก่ การชักชวนให้ผู้อื่นไปลงคะแนนเสียง การทำงานอย่างแข็งขันเพื่อพรรคการเมือง การรวมประชุมทางการเมือง การบริจาคเงินให้พรรคการเมือง และการเป็นสมาชิกชุมชนทางการเมือง

3.2.3 การติดต่อขึ้นต้นของประชาชน เป็นการติดต่อเผชิญหน้าของบุคคลที่มีต่อรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐบาล โดยลำพังตนเอง และเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับระยะเวลาเป้าหมาย และเนื้อหาสาระในการเข้ามีส่วนร่วมของบุคคลได้เอง จึงสามารถคาดหวังในผลประโยชน์ได้มาก แต่ในด้านอิทธิพลที่มีต่อรัฐบาลนั้นมีเพียงเล็กน้อย เนื่องจากการกระทำของคนจำนวนน้อย กิจกรรมดังกล่าวมักไม่มีความขัดแย้งโดยตรงกับบุคคลอื่นๆ และต้องการความคิดริเริ่มค่อนข้างมาก กิจกรรมในรูปแบบนั้น ได้แก่ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นเกี่ยวกับปัญหาเฉพาะหรือปัญหาส่วนรวมเพื่อร้องเรียนให้มีการแก้ไขปรับปรุงจากรัฐ

3.2.4 การร่วมกันในกิจกรรมบางอย่างขององค์กรหรือกลุ่มเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองของสังคมเป็นกิจกรรมที่บุคคลกระทำร่วมกับผู้อื่น ซึ่งอาจกระทำร่วมในกิจกรรมภายในขององค์กรที่เป็นทางการเมืองหรือไม่เป็นทางการเมืองก็ได้ การกระทำดังกล่าวอาจเกิดขึ้นในเวลาใดและจะเกี่ยวกับปัญหาใดของกลุ่มก็ได้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้มีอิทธิพลต่อรัฐบาลมากเนื่องจากมีคนจำนวนมากเข้าร่วมและอาจมีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มได้ อย่างไรก็ตาม กิจกรรมที่ร่วมมือกันนี้ต้องการความริเริ่มบ้าง

3.3 ปรัชญาการณ้ของกิจกรรมทางการเมือง

บุญเรือง บุรภัคดี (2529 : 56) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นปรัชญาการณ้ของกิจกรรมทางการเมืองหลายอย่างรวมกันอยู่ ลักษณะของกิจกรรมหรือรูปแบบต่างๆ ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละสังคมอาจเน้นหรือให้ความสำคัญแตกต่างกันไปในแต่ละระบบการเมืองโดยทั่วไปแล้วลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

3.3.1 การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยสมัครใจ กล่าวคือ ประชาชนมีส่วนร่วม โดยมีความต้องการอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะเห็นว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของตนที่จะไปมีส่วนร่วมในการกำหนดความเป็นไปของสังคมของตนเอง

3.3.2 การมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเกิดจากการปลุกกระดมจากนักการเมืองหรือบุคคลอื่นในสังคม ทั้งนี้รวมถึงประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม เนื่องมาจากถูกบุคคลอื่นๆ ร้องขอชักจูง ชูเกียรติ ให้คำตอบแทนหรือใช้วิธีการอื่นๆ ด้วย

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมทางการเมืองสำหรับประชาชนที่มีการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยนั้นมีความจำเป็นและสำคัญยิ่ง เป็นวิถีแห่งประชาธิปไตยที่ประชาชนได้แสดงเจตนาให้มีอิทธิพลต่อรัฐในทางการเมือง การปกครอง เป็นกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจเกิดขึ้นจากความคิดของประชาชนส่วนใหญ่ หรืออาจเกิดจากกลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดของประชาชน ชี้นำให้ประชาชนส่วนใหญ่คล้อยตามแต่ทั้งนี้ก็เพื่อผลประโยชน์ของรัฐและประชาชนโดยรวมนั่นเอง

4. รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารชุมชน รูปแบบการมีส่วนร่วมของกิจกรรมและกระบวนการต่างๆ ที่ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วม ได้มีนักวิชาการหลายท่านเสนอรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหาร ไว้หลายท่านหลายรูปแบบ ดังนี้

4.1 แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2544 : 337) ได้เสนอแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไว้ ดังนี้

- 4.1.1 การแสดงความสนใจทางการเมือง
- 4.1.2 ใช้สิทธิเลือกตั้ง
- 4.1.3 การริเริ่มพูดคุยประเด็นทางการเมือง
- 4.1.4 การชักชวนผู้อื่นให้เลือกตั้งผู้ที่ตนสนับสนุน
- 4.1.5 การติดสัญลักษณ์เพื่อแสดงการสนับสนุนพรรคหรือผู้สมัคร
- 4.1.6 การติดต่อกับนักการเมืองหรือผู้นำทางการเมือง
- 4.1.7 การบริจาคเงินสนับสนุนทางการเมือง
- 4.1.8 การชุมชนทางการเมือง

- 4.1.9 การร่วมรณรงค์ทางการเมือง
- 4.1.10 การเป็นสมาชิกสำคัญของพรรคการเมือง
- 4.1.11 การร่วมประชุมแกนนำของพรรค
- 4.1.12 การร่วมระดมทุน
- 4.1.13 การเสนอตัวเป็นคู่แข่งขึ้นทางการเมือง
- 4.1.14 การดำรงตำแหน่งทางการเมือง

4.2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน

สัมพันธ์ เตชะชอริก และคนอื่นๆ (2546 : 34) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนไว้ในรายงานผลการวิจัยไว้ 3 ลักษณะ ดังนี้

- 4.2.1 การไปร่วมใช้สิทธิเลือกตั้ง
- 4.2.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น
- 4.2.3 การมีส่วนร่วมตัดสินใจและตรวจสอบ

4.3 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ไพโรจน์ พลเพชร และชลัท ประเทืองวัฒนา (2546 : 10) ได้เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไว้ดังนี้

- 4.3.1 การให้ข้อมูล เช่น การร้องเรียน การชุมนุมสาธารณะ เสนอแนะความคิดเห็น การอภิปราย การร่วมสัมมนา
- 4.3.2 การร่วมปรึกษาหารือ หรือการประชาพิจารณ์
- 4.3.3 การร่วมตัดสินใจ เป็นในรูปแบบคณะกรรมการในหน่วยงานของรัฐ

4.3.4 ประชาชนมีอำนาจตัดสินใจด้วยตนเอง แบบลงประชามติ
คณิน บุญสุวรรณ (2548 : 101) ได้กำหนดแนวทางในการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ดังนี้

1. การกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐ
2. การตัดสินใจทางการเมือง
3. การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ

4.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

กรมต ทอชธรรมาชาติ และเซาวันะ ไตยมาศ (2547 : 132) ใค้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารว่าประชาชนสามารถทำได้ใน 4 รูปแบบ ดังนี้

4.4.1 หลักการกระจายอำนาจและการตัดสินใจทางการเมือง

4.4.2 หลักการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าเกี่ยวข้องช้องกิจกรรมทางการเมืองโดยตรง

4.4.3 หลักการส่งเสริมบทบาททางการเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับล่างใกล้ชิดกับประชาชนกับชุมชน

4.4.5 หลักการส่งเสริมบทบาทและอำนาจตัดสินใจทางการเมืองของมวลชนทั่วไประดับชาวบ้านหรือนักการเมือง

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ประกอบขึ้นด้วยกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ เริ่มต้นตั้งแต่การเป็นผู้มีความสนใจในกิจกรรมทางการเมือง การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การสื่อสาร การติดตาม การรับข่าวสาร การอภิปราย การแลกเปลี่ยน การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การติดต่อกับผู้เกี่ยวข้องทางการเมือง การร่วมกิจกรรมในชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง การชุมนุมทางการเมือง และสุดท้ายการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองอย่างเต็มตัว ด้วยการทำงานกับพรรคการเมือง การสมัครรับเลือกตั้งและการดำรงตำแหน่งทางการเมือง

แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

1. ความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบล

เดิมสภาตำบลได้จัดตั้งขึ้นตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 222/2499 ลงวันที่ 8 มีนาคม 2499 เรื่อง ระเบียบบริหารราชการส่วนตำบลและหมู่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเปิดโอกาสให้ราษฎรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของตำบลและหมู่บ้านทุกอย่งเท่าที่จะเป็นประโยชน์แก่ท้องถิ่นและราษฎรเป็นส่วนรวม ซึ่งจะเป็นแนวทางนำราษฎรไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตย

พ.ศ. 2537 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 เป็นกฎหมายที่ใช้จัดระเบียบการบริหารงานในตำบลแทนประกาศคณะ

ปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 นับตั้งแต่ พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2538 ทำให้มีการปรับฐานะการบริหารงานในระดับตำบล โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงรูปโฉมใหม่ของสภาตำบลทั่วประเทศ โดยแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้ (โกวิทย์ พวงงาม 2544 :169-170)

1.1 รูปแบบ “สภาตำบล” ได้รับการยกฐานะเป็นนิติบุคคล อันได้แก่ สภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนต่ำกว่า 150,000 บาท

1.2 รูปแบบ “องค์การบริหารส่วนตำบล” (อบต.) ตั้งขึ้นจากสภาตำบลที่มีรายได้ (โดยไม่รวมเงินอุดหนุน) ในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท ได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น (มาตรา 43)

หลักเกณฑ์ที่กำหนดให้สภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กำหนดว่าถ้าสภาตำบลที่มีรายได้ โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาทถ้วน อาจจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ โดยทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทย และ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาในประกาศนั้นให้ระบุชื่อ และเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ด้วย

องค์การบริหารส่วนตำบล ให้พ้นจากอำนาจแห่งสภาตำบลนับแต่วันที่กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศจัดตั้งขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล และประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป และขอให้โอนบรรดางบประมาณ ทรัพย์สิน สิทธิ สิทธิเรียกร้องหนี้ และเจ้าหน้าที่ของสภาตำบล ไปเป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล

2. โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลปัจจุบัน มีลักษณะ โครงสร้างที่มีทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายบริหาร ซึ่งเกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5 พ.ศ.2546) ทำให้โครงสร้างของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีดังนี้

2.1 โครงสร้างสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกหมู่บ้านละ 2 คน ซึ่งเลือกตั้งโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมี 1 หมู่บ้าน ให้มีสมาชิกสภา 6 คน องค์การ

บริหารส่วนตำบลใดมี 2 หมู่บ้าน ให้มีสมาชิกหมู่บ้านละ 3 คน อายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีกำหนดคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง

2.2 โครงสร้างคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น มีระยะการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 6 พ.ศ.2552) และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาจแต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมิใช่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการตามที่นายคมอบหมายได้ไม่เกิน 2 คน และอาจแต่งตั้งเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน ซึ่งมีได้เป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

3. การยุบองค์การบริหารส่วนตำบล

ถ้าองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีจำนวนประชากรทั้งหมดไม่ถึงสองพันคน ทั้งเป็นเหตุให้ไม่สามารถที่จะดำเนินการบริหารงานในพื้นที่นั้น ให้มีประสิทธิภาพในลักษณะขององค์การบริหารส่วนตำบลได้หรือองค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดตั้งขึ้นเป็นเทศบาล ให้กระทรวงมหาดไทยประกาศยุบองค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา 41 และ 42 วรรคสอง และวรรคสาม ตามพระราชบัญญัติสภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5 พ.ศ.2546)

4. อำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

4.1 ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

4.2 พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

4.3 ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย ให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

5. อำนาจหน้าที่ของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

5.1 บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามมติ ข้อบัญญัติ และแผนพัฒนาตำบลและรับผิดชอบการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

5.2 จัดทำแผนพัฒนาตำบลและงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อเสนอให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบล พิจารณาให้ความเห็นชอบ

5.3 รายงานผลการปฏิบัติงาน และการใช้จ่ายเงินให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลทราบอย่างน้อยปีละสองครั้ง

5.4 ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ทางราชการมอบหมาย

6. การหมดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

6.1 ถึงคราวออกตามอายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือยุบสภา

6.2 ตาย

6.3 ลาออกก่อนอายุกำหนด

6.4 ขาดประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลติดต่อกัน 3 ครั้ง โดยไม่มีเหตุผล สมควร

6.5 ไม่อยู่ในหมู่บ้านที่ได้รับการเลือกตั้งติดต่อกัน 6 เดือน

6.6 มีส่วนได้เสียโดยตรงหรือโดยอ้อมในสัญญาขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น หรือกิจการที่ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลนั้น

6.7 ขาดคุณสมบัติในการเป็นสมาชิก

6.8 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติให้ออก เพราะทำตัวเสียหาย หรือ ทำให้ประชาชนเสียประโยชน์

6.9 ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้สมาชิกสภาหรือผู้บริหารออกจากตำแหน่งได้ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 286

7. อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ไว้ดังนี้

- 7.1 มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบล ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
- 7.2 มีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้
- 7.2.1 จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
- 7.2.2 รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- 7.2.3 ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
- 7.2.4 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 7.2.5 ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 7.2.6 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ
- 7.2.7 คู่ມครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 7.2.8 บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- 7.2.9 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย

8. หน้าที่ที่อาจทำกิจกรรมในเขต อบต. ตามมาตรา 68

- 8.1 ให้มีน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค และการเกษตร
- 8.2 ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- 8.3 ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- 8.4 ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และสวนสาธารณะ
- 8.5 ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- 8.6 ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- 8.7 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- 8.8 การควบคุมดูแล และรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน
- 8.9 หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 8.10 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- 8.11 กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- 8.12 การท่องเที่ยว
- 8.13 การผังเมือง

9. อำนาจหน้าที่ตามแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจขององค์การบริหารส่วน

ตำบล

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ.2542 กำหนดให้ องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองตามมาตรา 16 ดังนี้

- 9.1 จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
- 9.2 การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบกทางน้ำและทางระบายน้ำ
- 9.3 การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้ามและที่จอดรถ
- 9.4 การสาธารณสุขปโภคและการก่อสร้างอื่นๆ
- 9.5 สาธารณูปการ
- 9.6 การส่งเสริมการฝึก และการประกอบอาชีพ
- 9.7 คู่มือครอง คูแดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 9.8 การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- 9.9 การจัดการศึกษา
- 9.10 การสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชราและ

ผู้ค้อยโอกาส

- 9.11 การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- 9.12 การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัด และการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
- 9.13 การจัดให้มี และบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- 9.14 การส่งเสริมกีฬา
- 9.15 การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของ

ประชาชน

- 9.16 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
- 9.17 การรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
- 9.18 การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย
- 9.19 การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัวและการรักษาพยาบาล
- 9.20 การจัดให้มี และควบคุมสุสานและฌาปนสถาน

- 9.21 การควบคุมการฆ่าสัตว์
- 9.22 การจัดให้มี และควบคุมการฆ่าสัตว์
- 9.23 การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการอนามัย
โรงพยาบาล และสาธารณสุขสถานอื่นๆ
- 9.24 การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 9.25 การผังเมือง
- 9.26 การขนส่ง และการวิศวกรรมจราจร
- 9.27 การดูแลรักษาที่สาธารณะ
- 9.28 การควบคุมอาคาร
- 9.29 การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 9.30 การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและ
รักษาความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน
- 9.31 กิจอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่
คณะกรรมการประกาศกำหนด

10. ประเภทขององค์การบริหารส่วนตำบล

ปัจจุบันมีการแก้ไขประเภทขององค์การบริหารส่วนตำบล แบ่งเป็น 3 ขนาด
คือ องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง และ
องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก

11. รายได้องค์การบริหารส่วนตำบล

- 11.1 รายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเองจากภาษีอากรต่างๆ ได้แก่
 - 11.1.1 ภาษีบำรุงท้องที่
 - 11.1.2 ภาษีโรงเรือนและที่ดิน
 - 11.1.3 ภาษีป้าย
 - 11.1.4 อากรการฆ่าสัตว์
- 11.2 รายได้ที่มีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยภาษานั้น และให้องค์การบริหาร
ส่วนตำบลได้รับทั้งจำนวน เมื่อมีการจัดเก็บในองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่

- 11.2.1 เงินอากรตามกฎหมายว่าด้วยรั้งนกนางแอ่น
- 11.2.2 ค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล
- 11.2.3 เงินอากรประทานบัตรใบอนุญาตและอาชญาบัตรตามกฎหมายว่าด้วยการประมง
- 11.2.4 ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้
- 11.2.5 ค่าธรรมเนียมและจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวล

กฎหมายที่ดิน

- 11.3 รายได้ที่ได้รับการจัดสรรให้เมื่อมีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น
 - 11.3.1 ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน
 - อากรเมื่อจัดเก็บได้ในจังหวัด จัดสรรให้องค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ กฎหมายว่าด้วยการนั้น (พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก และพระราชบัญญัติรถยนต์)
 - 11.3.2 ค่าภาคหลวงแร่และค่าภาคหลวงปิโตรเลียม
 - เมื่อจัดเก็บได้ในองค์การบริหารส่วนตำบลใดให้จัดสรรให้องค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกระทรวงมหาดไทย
 - 11.3.3 เงินที่เก็บตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ
 - เมื่อจัดเก็บได้ในองค์การบริหารส่วนตำบลใดให้แบ่งให้องค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกระทรวงมหาดไทย
 - 11.4 รายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบล ต้องออกข้อบัญญัติตำบลเพื่อจัดเก็บเพิ่มขึ้นตามกฎหมายนั้น เป็นรายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจออกข้อบัญญัติเพื่อเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้น อัตราที่เรียกเก็บตามบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการนั้น

12. รายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล

- 12.1 เงินเดือน
- 12.2 ค่าจ้าง
- 12.3 เงินค่าตอบแทนอื่นๆ
- 12.4 ค่าใช้สอย
- 12.5 ค่าวัสดุ

- 12.6 ค่าครุภัณฑ์
- 12.7 ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้าง
- 12.8 ค่าสาธารณูปโภค
- 12.9 เงินอุดหนุนหน่วยงานอื่น ๆ
- 12.10 รายจ่ายอื่นใดตามข้อผูกพัน หรือตามที่กฎหมายหรือระเบียบของกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้

13. การกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบล

ในการกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้

- 13.1 นายอำเภอกำกับดูแลการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย
- 13.2 ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจสั่งให้ยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ หากมีการกระทำการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อย หรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
- 13.3 ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจสั่งให้ผู้บริหารทั้งหมดหรือบางคนพ้นจากตำแหน่งเมื่อเห็นว่ามีกระทำการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อย หรือเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

14. ความสำคัญของการบริหารรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบล พ.ศ.2537 เป็นรูปแบบของการปกครองที่เกิดจากกระบวนการกระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปยังท้องถิ่น เพื่อวัตถุประสงค์ในอันที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้มีโอกาสเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในการปกครองท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญของการปกครองท้องถิ่น (พวงทอง โยธาใหญ่, 2545 : 3)

- 14.1 เป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล
- 14.2 มีสถานและผู้บริหารระดับท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้ง

14.3 มีอิสระในการปกครองตนเอง

14.4 มีเขตของการปกครองที่ชัดเจนและเหมาะสม

14.5 มีงบประมาณรายได้เป็นของตนเองอย่างเพียงพอ

14.6 มีบุคลากรปฏิบัติงานของตนเอง

14.7 มีอำนาจออกข้อบังคับ ระเบียบ กฎหมายท้องถิ่นภายใต้ขอบเขตของ

กฎหมายแม่บท

14.8 มีการควบคุมดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและ

ประชาชนโดยส่วนรวม

แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้ส่วนท้องถิ่น

ตามกฎหมายมาตรา 78 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รัฐจะต้องกระจายอำนาจให้ส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของส่วนท้องถิ่นได้ด้วยตนเอง ส่งผลให้มีการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเกิดขึ้นใหม่ทั่วประเทศ ในปี พ.ศ.2542 รัฐได้ตราพระราชบัญญัติกฎหมายปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้น 4 ฉบับมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ.2542 ในสมัยปัจจุบันองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแบ่งออกเป็น 5 รูปแบบ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ กรุงเทพมหานคร และการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ เมืองพัทยา

รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นได้กำหนดในหมวดที่ 9 รวม 9 มาตรา ตั้งแต่มาตราที่ 282 ถึงมาตรา 290 สรุปได้ว่ารัฐจะต้องให้ความสำคัญเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น มีอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะ (สัมพันธ์ เศษอริศ และคนอื่นๆ. 2546 : 1) มาตรา 334 ของรัฐธรรมนูญได้มีบทบังคับให้รัฐบาลต้องออกกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใน 2 ปี ต่อมาในสมัยของรัฐบาลนายชวน หลีกภัย ได้ออกพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ขึ้น มีสาระสำคัญในการกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์การปกครองส่วน

ท้องถิ่นด้วยตนเอง และมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแผนปฏิบัติการ เพื่อขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี และรายงานต่อรัฐสภาให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี หรือภายในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2544

1. ความหมายของการกระจายอำนาจ

โกวิท พวงงาม (2552 : 26-29) ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจไว้ว่า การกระจายอำนาจ (Decentralization) คือ การโอนกิจการบริการสาธารณะบางเรื่องจากรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนกลาง ไปให้ชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในท้องถิ่นต่างๆ ของประเทศ หรือหน่วยงานบางหน่วยรับผิดชอบจัดทำอย่างเป็นอิสระจากองค์กรปกครองส่วนกลาง ดังนั้น เห็นได้ว่าการกระจายอำนาจมี 2 รูปแบบคือ

1.1 การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น หรือการกระจายอำนาจตามอาณาเขต หมายถึง การมอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดทำกิจการหรือบริการสาธารณะบางเรื่องในภายในของแต่ละท้องถิ่นและท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเองพอสมควร

1.2 การกระจายอำนาจตามบริการ หรือการกระจายอำนาจทางเทคนิค หมายถึง การมอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดทำแยกต่างหากและอย่างเป็นอิสระ โดยปกติแล้วจะเป็นกิจการซึ่งการจัดทำต้องอาศัยความรู้ความชำนาญทางเทคโนโลยีแขนงใดแขนงหนึ่งเป็นพิเศษ

ธนสวรรค์ เจริญเมือง (2537 : 10) ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจไว้ว่า การกระจายอำนาจเป็นคำในวิชารัฐศาสตร์ ซึ่งหมายถึง ระบบการบริหารประเทศที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นต่างๆ ได้มีโอกาสในการจัดการดูแลกิจการหลายๆ ด้าน ของตนเอง ไม่ใช่ปล่อยให้รัฐบาลกลางรวมศูนย์อำนาจในการจัดการกิจการแทบทุกอย่างของท้องถิ่น กิจการที่ท้องถิ่นมีสิทธิจัดการดูแลมักจะ ได้แก่ ระบบการสาธารณสุขไปโลก การศึกษาและศิลปวัฒนธรรม การดูแลชีวิตทรัพย์สิน และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ส่วนกิจการใหญ่ๆ 2 อย่างที่รัฐบาลกลางควบคุมไว้ได้ชัดชัดก็คือ การทหารและการต่างประเทศ

ประยูร อรัญรุท (2541 : 171) ให้ความหมายของการกระจายอำนาจไว้ว่า หมายถึง การกระจายอำนาจการปกครองเป็นวิธีการที่รัฐมอบอำนาจการปกครองบางส่วนให้แก่องค์กรอื่นๆ เพื่อจัดทำบริการสาธารณะโดยมีความเป็นอิสระโดยสมควรไม่ต้องขึ้นอยู่กับภายใต้การบังคับบัญชาของราชการส่วนกลาง กล่าวอีกนัย คือ รัฐมอบหน้าที่บางอย่างในการปกครอง ซึ่งเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการเป็นผู้ดำเนินการอยู่ในองค์กร

สรุปได้ว่า การกระจายอำนาจนั้น คือการที่รัฐบาลกลางได้มอบอำนาจการตัดสินใจในการบริหารกิจการสาธารณะบางอย่างแก่ส่วนท้องถิ่นโดยอิสระตามสมควร โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ดำเนินการ

2. ความสำคัญของการกระจายอำนาจ

2.1 การกระจายอำนาจถือเป็นการเปิดโอกาสให้แต่ละท้องถิ่นได้มีโอกาสในการดูแลจัดการปัญหาของท้องถิ่นเอง และนำมาซึ่งประโยชน์ที่สำคัญยิ่ง อย่างน้อย 5 ด้าน คือ (เชาว์นัส เสนพงศ์. 2546 : 8-9)

2.1.1 เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง

2.1.2 ทำให้ปัญหาในแต่ละท้องถิ่นได้รับการแก้ไขปรับปรุงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่นนั้นๆ

2.1.3 ส่งเสริมให้คนแต่ละท้องถิ่นได้แสดงความสามารถพัฒนาบทบาทของตนเองในการดูแลรับผิดชอบท้องถิ่นของตนเอง

2.1.4 เป็นพื้นฐานสำคัญของคนในท้องถิ่นในการก้าวขึ้นไปดูแลแก้ไขปัญหาระดับชาติ

2.1.5 เสริมสร้างความมั่นคงและเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและทั้งประเทศ เนื่องจากปัญหาต่างๆ ได้รับการแก้ไข สังคมมีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีคุณภาพและมีบทบาทในการจัดการดูแลสังคมของตัวเอง

2.2 การกระจายอำนาจปกครองนั้นมีความสำคัญทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยสรุปได้ประเด็นสำคัญๆ ดังนี้ (ลิขิต ชีรเวคิน. 2548 : 3)

2.2.1 การกระจายอำนาจเป็นรากแก้วของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เพราะประชาธิปไตยต้องประกอบไปด้วยโครงสร้างส่วนบนระดับชาติ และโครงสร้างส่วนฐานคือ ระดับท้องถิ่น การปกครองตนเองในรูปแบบของการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง คือ รากแก้วเป็นฐานเสริมสำคัญยิ่งของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

2.2.2 การกระจายอำนาจมีความสำคัญในทางเศรษฐกิจและสังคม ในด้านการพัฒนาชนบท โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องอาศัยโครงสร้างการปกครองตนเองในลักษณะที่มีความเป็นอิสระพอสมควร ซึ่งจะเกิดขึ้นได้นั้น จะต้องมีกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

กล่าวโดยสรุป การกระจายอำนาจไม่เป็นเพียงแต่การเปิดโอกาสให้แก่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอีกด้วย

3. ลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครอง

ลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีดังนี้

3.1 มีการจัดตั้งองค์กรขึ้นเป็นนิติบุคคลเพิ่มขึ้นจากราชการส่วนกลางหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ มีงบประมาณ มีทรัพย์สินเป็นของตนเองต่างหากและไม่ขึ้นตรงต่อการบริหารราชการส่วนกลาง ราชการส่วนกลางมีหน้าที่เพียงแต่คอยให้การสนับสนุนดูแล กำกับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น

3.2 มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหมดหรือบางส่วนเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างใกล้ชิด ถ้าไม่มีการเลือกตั้งคณะผู้ปกครองท้องถิ่นเลย ก็ไม่นับว่าเป็นการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างแท้จริง

3.3 มีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองได้ตามอิสระพอสมควร ในการกระจายอำนาจการปกครองนั้น ต้องกำหนดให้หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจอิสระในการบริหารงาน หรือจัดทำกิจการที่ได้รับมอบหมายได้เองพอสมควรคือ มีอำนาจวินิจฉัยและดำเนินการ ได้เองด้วยงบประมาณ และเจ้าหน้าที่ของตนเอง

3.4 มีงบประมาณและรายได้เป็นของท้องถิ่น ตามหลักการกระจายอำนาจปกครองนั้น หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีงบประมาณเป็นของตนเองซึ่งแยกต่างหากจากส่วนกลาง โดยมีรายได้จากการจัดเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียมต่างๆ และทรัพย์สิน ตลอดจนเงินอุดหนุน (ถ้ามี) เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการต่างๆ

3.5 มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่เป็นของท้องถิ่นเอง นอกจากจะมีงบประมาณแยกเป็นสัดส่วนของตนเองแล้ว การกระจายอำนาจการปกครองนั้น จะต้องมิใช่เจ้าหน้าที่อื่นเป็นพนักงานของตนเองเป็นส่วนใหญ่หรือทั้งหมด เจ้าหน้าที่เหล่านี้มิได้สังกัดกระทรวง ทบวงในส่วนกลางโดยตรง แต่เป็นเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นแต่ละแห่งนั่นเอง

กล่าวโดยสรุป ลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจอิสระ ในการ

บริหารงาน มีอำนาจวินิจฉัยและดำเนินการได้เอง ส่วนกลางมีหน้าที่เพียงแต่คอยให้การสนับสนุน ดูแล กำกับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น

สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย

1. สภาพทั่วไป

1.1 ที่ตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย อยู่ห่างจากตัวอำเภอประมาณ 15 กิโลเมตร ห่างจากตัวจังหวัดร้อยเอ็ด ประมาณ 20 กิโลเมตร

1.2 พื้นที่ตำบลโพธิ์สัย มีเนื้อที่ประมาณ 28.10 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 17,562.5 ไร่

1.2.1 ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของตำบลโพธิ์สัย มีภูมิประเทศลุ่มๆ ดอนๆ มีหน้าดินลึก มีการระบายน้ำค่อนข้างดี ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ มีความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 5.0-6.0 มีความลาดชัน 0-2 % ระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 160-200 เมตร เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย ไม่เหมาะกับการทำการเกษตร

1.2.2 จำนวนหมู่บ้าน 10 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1 บ้านโพธิ์สัยน้อย

หมู่ที่ 2 บ้านโนนสมบูรณ์

หมู่ที่ 3 บ้านหนองแสง

หมู่ที่ 4 บ้านโพธิ์สัย

หมู่ที่ 5 บ้านห้วยคา

หมู่ที่ 6 บ้านโคกกลาง

หมู่ที่ 7 บ้านโสกเชือก

หมู่ที่ 8 บ้านโนนโพธิ์

หมู่ที่ 9 บ้านโพนทอง

หมู่ที่ 10 บ้านโสกเชือก

1.2.3 ประชากร ประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย มีประชากรทั้งสิ้น 7,798 คน แยกเป็นชาย 4,686 คน หญิง 3,112 คน ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จำนวน 6,241 คน (สำนักทะเบียนอำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด ข้อมูล ณ เดือนพฤษภาคม 2554)

2. สภาพทางเศรษฐกิจ

2.1 อาชีพ ประชากรในตำบลโพธิ์สัย ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาและทำ
ไร่ยาสูบ รองลงมาได้แก่ รับจ้าง ทำไร่ข้าวโพด ปลูกถั่วพืยกยาว รับราชการ

2.2 หน่วยธุรกิจในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย

2.2.1 ปิมน้ำมัน (ปิมน้ำมันขนาดเล็กภายในหมู่บ้าน)	7	แห่ง
2.2.2 ร้านขายของชำเบ็ดเตล็ด	54	แห่ง
2.2.3 โรงสีข้าว	19	แห่ง
2.2.4 ตลาดสด	1	แห่ง

3. สภาพทางสังคม

3.1 การศึกษา

3.1.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 4 แห่ง ได้แก่

- 1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนบ้านโพธิ์สัย ตั้งอยู่หมู่ที่ 4
- 2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนบ้านโคกกลาง ตั้งอยู่หมู่ที่ 6
- 3) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนบ้านโสกเชือก ตั้งอยู่หมู่ที่ 7
- 4) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนค่ายสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬา

โลกมหาราช ตั้งอยู่หมู่ที่ 7

3.1.2 โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 4 แห่ง ได้แก่

- 1) โรงเรียนบ้านโพธิ์สัย ตั้งอยู่หมู่ที่ 4
- 2) โรงเรียนบ้านหนองแสงโนนสมบูรณ์ ตั้งอยู่หมู่ที่ 3
- 3) โรงเรียนบ้านโพนทอง ตั้งอยู่หมู่ที่ 9
- 4) โรงเรียนบ้านโสกเชือก ตั้งอยู่หมู่ที่ 7

3.1.3 โรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 1 แห่ง ได้แก่

- 1) โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ร้อยเอ็ด

3.1.4 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ ศูนย์การศึกษา

นอกโรงเรียนตำบลโพธิ์สัย

3.2 องค์การทางศาสนา ประกอบด้วย วัด/สำนักสงฆ์ จำนวน 12 แห่ง

3.3 ด้านสาธารณสุข ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโพธิ์สัย ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 บ้านโพธิ์สัย ตำบลโพธิ์สัย อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด

3.4 ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย มีรถบรรทุกน้ำอเนกประสงค์สามารถใช้ดับเพลิงได้ และรถยนต์กู้ชีพ – กู้ภัย บริการตลอด 24 ชั่วโมง

3.5 การบริการพื้นฐาน

3.5.1 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 23 ผ่านพื้นที่เข้าสู่ตัวเมืองร้อยเอ็ด และเชื่อมต่อถนนสายจังหวัดร้อยเอ็ด-จังหวัดมหาสารคาม

3.5.2 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2387 ตัดผ่านไปสู่ตัวอำเภอศรีสมเด็จ และเชื่อมต่อถนนสายร้อยเอ็ด-อำเภอวาปีปทุม

3.5.3 มีถนนคอนกรีตเสริมเหล็กที่ได้มาตรฐานเชื่อมต่อหมู่บ้านต่างๆ ทั้ง 10 หมู่บ้าน มีถนนภายในหมู่บ้านครอบคลุมครบทั้งพื้นที่

3.6 การโทรคมนาคม

5.1 ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข โสภเชือก ตั้งอยู่ริมถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 23 ร้อยเอ็ด-มหาสารคาม จำนวน 1 แห่ง

5.2 สถานีวิทยุกองทัพอากาศที่ 2 FM จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 1 แห่ง

5.3 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 5 จำนวน 1 แห่ง

5.4 ตู้โทรศัพท์สาธารณะ จำนวน 43 แห่ง

3.7 การไฟฟ้า ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย มีไฟฟ้าเข้าถึงให้บริการภายในตำบลครบทุกครัวเรือน

3.8 แหล่งน้ำธรรมชาติ และที่สร้างขึ้น

3.8.1 อ่างเก็บน้ำ จำนวน 3 แห่ง

3.8.2 บึง หนองน้ำและอื่นๆ จำนวน 15 แห่ง

3.9 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล

3.9.1 คณะผู้บริหาร จำนวน 4 คน คือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน และเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

3.9.2 ข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบลและพนักงานงาน จำนวน 37 คน

1) จำนวนบุคลากร

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล	1 คน
สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล	24 คน
ส่วนการคลัง	7 คน
ส่วนโยธา	5 คน

2) ระดับการศึกษาของบุคลากร

ปริญญาโท	3 คน
ปริญญาตรี	29 คน
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	2 คน
มัธยมศึกษาตอนปลาย	3 คน

3.9.3 รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2553

รวมทั้งสิ้นจำนวน	20,854,913.91 บาท
รายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบล โภชัสัย จัดเก็บเอง	634,885.51 บาท
รายได้ที่ส่วนราชการต่าง ๆ จัดเก็บให้	9,414,447.06 บาท
เงินช่วยเหลือจากรัฐบาล	10,805,581.34 บาท

3.10 ศักยภาพของชุมชนและพื้นที่

ศักยภาพตำบลโพธิ์สัยพอที่จะสรุปศักยภาพและปัจจัยเกื้อหนุนต่อการพัฒนาตำบลได้ดังนี้

3.10.1 อ่างเก็บน้ำชลประทานห้วยแอ่ง สามารถบรรจุน้ำได้ 22 ล้านลูกบาศก์เมตร สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้

3.10.2 สถานีทดลองเกษตรกรรมมหาวิทาลัยขอนแก่น เป็นที่ตั้งของโรงงานผลิตนมสดพาสเจอร์ไรส์ (นมโรงเรียน) และมีการเลี้ยงโคนมเพื่อผลิตนํ้านมดิบป้อนโรงงาน

3.10.3 ค่ายสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เป็นกองกำลังที่คู่แค้นชายแดนด้านจังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี อำนาจเจริญ และมีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและพิพิธภัณฑ์ทางทหาร และมีสนามกอล์ฟที่สวยงาม จำนวน 9 หลุม

กล่าวโดยสรุป องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้ยกฐานะขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ.2539 มีหมู่บ้าน จำนวน 10 หมู่บ้าน จำนวนประชากร 7,798 คน สภาพทางเศรษฐกิจของประชาชนส่วนใหญ่ในตำบลโพธิ์สัย ประกอบอาชีพการเกษตรควบคู่ไปกับการค้าขาย และรับราชการ ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ส่วนหนึ่งของบ้าน โสภเชือก เป็นที่ตั้งของกองพลทหารราบที่ 6 ค่ายสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช มีตลาดสด จำนวน 1 แห่ง มีข้าราชการทหารและครอบครัวอาศัยอยู่ในค่ายฯ จำนวน 2,853 คน

3.11 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย

จำแนกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

3.11.1 การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

1) การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2550 ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน 3,257 คน จากจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งสิ้น 5,482 คน คิดเป็นร้อยละ 59.41

2) การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2551 ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน 3,625 คน จากจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งสิ้น 5,494 คน คิดเป็นร้อยละ 65.98

3) การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2552 ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน 3,557 คน จากจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งสิ้น 5,383 คน คิดเป็นร้อยละ 66.07

4) การเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 3 บ้านหนองแสง เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2553 ประชาชนบ้านหนองแสง หมู่ที่ 3 ตำบลโพธิ์สัย อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน 326 คน จากจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งสิ้น 478 คน คิดเป็นร้อยละ 68.20

3.11.2 การมีกิจกรรมในกลุ่มการเมือง องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย ส่งเสริมประชาธิปไตย การบริหารจัดการเป็นไปด้วยความโปร่งใสและเป็นการส่งเสริมความเข้าใจ บทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล จัดทำโครงการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นให้ประชาชนมีสิทธิ เสรีภาพในการ

รวมกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ทำให้ประชาชนภายในตำบลโพธิ์สัย มีความตื่นตัวในการวางแผนหาเสียง โดยการร่วมกลุ่มกันติดป้ายประชาสัมพันธ์การหาเสียง และแจกใบปลิวให้กับกลุ่มการเมืองผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตัวเองชื่นชอบ เกิดการแข่งขันกันอย่างเป็นธรรม

3.11.3 การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะต่อองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย โดยการจัดทำโครงการองค์การบริหารส่วนตำบลพบประชาชนทุกหมู่บ้าน เพื่อรับฟังปัญหา ความต้องการ และแนวทางแก้ไข เพื่อนำมาจัดทำแผนพัฒนาตำบล

3.11.4 การรวมกลุ่มผลประโยชน์ องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย ได้จัดทำโครงการส่งเสริมอาชีพ กลุ่มอาชีพ โดยร่วมมือกับกองพลทหารราบที่ 6 จัดกิจกรรมอบรมเสริมทักษะการประกอบอาชีพ และจัดกิจกรรมลดรายจ่ายภาคเกษตร ผลิตปุ๋ยชีวภาพใช้แทนสารเคมี และสนับสนุนกลุ่มอาชีพประจำหมู่บ้าน เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพผลิตผลเป็นที่ต้องการของหมู่บ้าน นำสินค้าที่ผลิตได้ส่งขายออกสู่ตลาดเพื่อสนองความต้องการของหมู่บ้าน ส่งเสริมอาชีพ และเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในตำบลให้มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย ได้ดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์อ่างเก็บน้ำห้วยแอ่งให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของคนในชุมชนไปข้างแล้ว และยังมีโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญหลายโครงการ เช่น พัฒนาอ่างเก็บน้ำห้วยแอ่งให้มีสภาพที่เหมาะสมกับการพักผ่อนหย่อนใจของคนในตำบลโพธิ์สัย ที่ยังไม่ได้ดำเนินการ เพราะอ่างเก็บน้ำห้วยแอ่ง อยู่ในความรับผิดชอบของกรมชลประทานจึงต้องประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป ที่สำคัญองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย ได้จัดกิจกรรม โครงการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการจัดประเพณีลอยกระทงที่ห้วยแอ่งเป็นประจำทุกปี เพื่ออนุรักษ์ประเพณีที่ดีงามไว้

3.11.5 การแสดงออกด้วยการกระทำ องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย สนับสนุน โครงการสร้างศูนย์ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างของท้องถิ่น เพื่อสนองนโยบายการปราบปรามคอร์รัปชันของรัฐบาล และส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในกิจการองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งได้จัดทำโครงการจัดตั้งศูนย์ประสานงานอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) เพื่อเป็นมวลชนในการดำเนินการโครงการต่างๆ เช่น รณรงค์ป้องกันโรคไข้เลือดออก โรคพิษสุนัขบ้า และโครงการกีฬาป้องกันยาเสพติด โดยจัดการแข่งขันกีฬาเยาวชน เช่น ฟุตบอล

เซปักตะกร้อ วอลเลย์บอล เพื่อให้ประชาชนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และห่างไกลยาเสพติด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุวิทย์ จันแข่ง (2547 : 98) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลจระเข้เผือก อำเภอคำนมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งเป็นการศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมโดยตรงของประชาชนมีองค์ประกอบคือ การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งหรือช่วยในการโฆษณาหาเสียงเพื่อสนับสนุนผู้รับเลือกตั้งในระดับต่างๆ และการติดต่อส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่ทางการเมือง โดยพิจารณาารวมทุกด้านพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแยกด้านพบว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกระดับ อยู่ในเกณฑ์มีพฤติกรรมเข้าร่วมระดับมากในขณะที่พฤติกรรมด้านความสนใจเรื่องการเมืองของประชาชนอยู่ในเกณฑ์มีพฤติกรรมเข้าร่วมระดับปานกลาง พฤติกรรมด้านการช่วยรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีพฤติกรรมเข้าร่วมระดับน้อย

คารินทร์ แก้วมูล (2548 : 101 - 105) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ตามรัฐธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช 2540 พบว่า การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอแม่สายอยู่ในระดับน้อย ปัญหาและอุปสรรคทั้งที่เกิดจากประชาชนและ อบต. ประชาชนเห็นว่ามิในระดับปานกลาง ประชาชนเห็นด้วยในระดับมากกับการส่งเสริมรณรงค์เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจถึงสิทธิเสรีภาพ และกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้มากขึ้นและต่อเนื่องจริงจัง ส่งเสริมให้เข้ามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของ อบต.และควรมีระบบการจูงใจแก่ผู้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ด้าน อบต.หรือพนักงาน อบต.ก็เห็นด้วยในระดับมากกว่า ควรจะปรับเปลี่ยนทัศนคติโดยไม่มองประชาชนในแง่ลบ มีความจริงใจ ยอมรับ เห็นความสำคัญ of ประชาชน ให้ความรู้ทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย ส่งเสริมการรวมกลุ่มกันอย่างเป็นเครือข่าย และต้องมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างครบถ้วน เพียงพอต่อการตัดสินใจ บังคับส่วนบุคคล ซึ่งได้แก่ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และการเป็นสมาชิกของกลุ่มมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนเพศพบว่า มีความสัมพันธ์กับการร่วมรับรู้ในกระบวนการบริหารราชการในระดับท้องถิ่น การคิดร่วมกับ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนรายได้ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปิยะรัตน์ ตันตรานนท์ (2548 : 61-64) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแขวงเมืองราย เทศบาลนครเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นชาย อายุ 31-40 ปี การศึกษาอ่านออกเขียนได้ อาชีพพ่อค้า แม่ค้า มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 3,000-5,000 บาท มีบ้านอยู่อาศัยเป็นของตนเอง มีระยะเวลาการพักอาศัยในพื้นที่ 1-5 ปี และภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับกลุ่มผู้ดู คือ ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

โกมินทร์ กุลเวชกิจ (2549 : 81 - 83) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด และรายได้ขึ้นอยู่กับระดับน้อยและน้อยที่สุด เรียงค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากมากไปหาน้อยคือ การเลือกตั้ง การมีกิจกรรมในกลุ่มการเมือง การแสดงความคิดเห็น การรวมกลุ่มผลประโยชน์ และการแสดงออกซึ่งความต้องการต่างๆ การมีส่วนร่วมทางการเมืองจำแนกตามเพศและอายุไม่แตกต่างกันทางสถิติ เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา อาชีพ และถิ่นที่อยู่อาศัยมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประชาชนส่วนมากเสนอแนะให้เทศบาลมีการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบให้ดีขึ้นทุกๆ ด้าน

สวัสดิ์ เพชรขาว (2550 : 36) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลที่วัง อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ของประชาชนในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่วัง การมีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่แตกต่างกัน แต่อาชีพของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

บัณฑิต พรหมรักษ์ (2550 : 52) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลภูคา อำเภอปัว จังหวัดน่าน พบว่า ด้านการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง พบว่ามีส่วนร่วมเป็นบางครั้ง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมปานกลาง และได้ชักชวนญาติมิตรเพื่อนบ้านไปลงคะแนนเพื่อไม่ให้เสียสิทธิเลือกตั้ง ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ไปช่วย

ผู้สมัครหาเสียงเลือกตั้ง ด้านการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า มีส่วนร่วมเป็นบางครั้งข้อที่มีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมสูงสุด คือ ได้มีโอกาสเสนอแผนชุมชน ต่อที่ประชุมประชาคมระดับหมู่บ้าน ตำบล รองลงมาค่าเฉลี่ยปานกลาง ได้แก่ เข้าร่วมประชุมประชาคมระดับหมู่บ้านตำบลเพื่อ เสนอข้อมูลปัญหาความต้องการเพื่อจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลและ ได้มีโอกาสร่วมลงคะแนนให้ความเห็นชอบ หรือไม่เห็นชอบ ในแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามลำดับ ข้อที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ได้ร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการควบคุม ติดตาม ตรวจสอบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า มีส่วนร่วมเป็นบางครั้ง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ได้ติดตามข้อมูลข่าวสารการประกาศขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างสม่ำเสมอ รองลงมาได้แก่การตรวจสอบ ติดตาม ความก้าวหน้า ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการ ในหมู่บ้านและได้ขอรับทราบข้อมูลข่าวสารจากองค์การบริหารส่วนตำบล หากเห็นว่าการทำงานไม่โปร่งใส ตามลำดับ ส่วนการส่งหนังสือร้องเรียนกล่าวโทษ การบริหารงานของ องค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนร่วม โดยเฉลี่ยน้อยที่สุด

อาทิตย์ บุญคง (2550 : 65 - 68) ได้ศึกษาความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อเทศบาลตำบลดอกคำใต้ พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการบริหารงานเทศบาลตำบลดอกคำใต้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการไปใช้สิทธิ์ทางการเมือง และด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองและพัฒนา อยู่ในระดับมาก ส่วนการมีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและด้านการมีส่วนร่วมในฐานะเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง

นัญญิกาล ศรีจันทร์โท (2552 : 100-102) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาญ อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาญ มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมและหลายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาญ จำแนกตามเพศไม่แตกต่างกัน อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ พบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมพิศ สุขแสน (2552 : 109 - 120) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ พบว่าระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวม

อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมโดยตรงตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมืองและด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างจริงจัง อยู่ในระดับน้อย ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านสิ่งรื้อทางการเมือง ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ด้านสังคมเศรษฐกิจ ด้านความพอใจในนโยบายและการบริหารงาน อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญคือ ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะไม่มีเวลา การไม่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองเพราะมีการศึกษาน้อย การเมืองปัจจุบันแบ่งเป็น 2 ฝ่าย ทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน

สุพล ใจคู้ย (2545 : 82-84) ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2544 ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในเขตอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั่วไป เช่น เรื่องการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและการสนทนาทางการเมืองกับผู้อื่นอยู่ในระดับสูง ในขณะที่พฤติกรรมที่แสดงถึงความสนใจทางการเมืองในระดับเข้มข้น เช่น การร่วมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งหรือการสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองยังอยู่ในระดับต่ำ และมีวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบไพร่ฟ้า

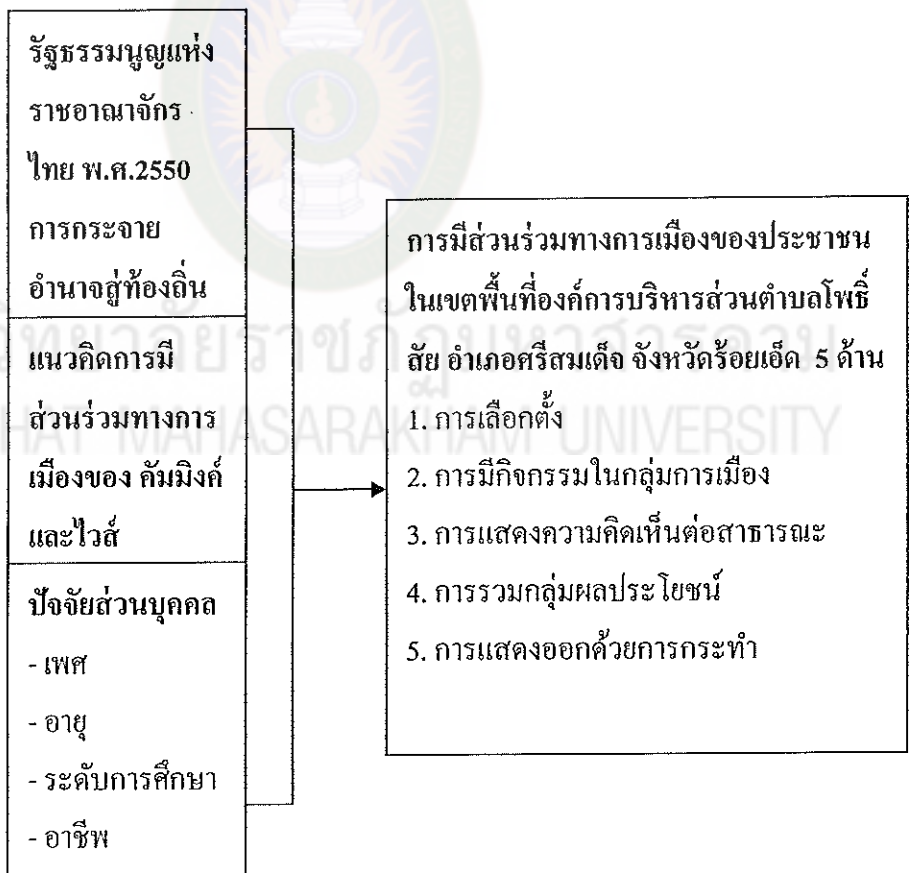
อุสนา สิมหล้า (2553 : 83-86) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบรบือ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับน้อย จำแนกเป็นรายด้านพบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ อยู่ในระดับน้อย 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ ด้านการเลือกตั้ง ด้านการมีกิจกรรมในกลุ่มการเมือง ด้านการแสดงความคิดเห็น และด้านการแสดงออกซึ่งความต้องการต่างๆ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมจำแนกตามเพศ อาชีพ และถิ่นที่อยู่อาศัย พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประชาชนส่วนมากเสนอแนะให้องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ร่วมแสดงความคิดเห็นมากขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่กล่าวไว้ข้างต้น สามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับมาก ระดับปานกลาง และระดับน้อย ในส่วนของระดับมาก จะเป็นการแสดงออกถึงการใช้สิทธิในการเลือกตั้งของประชาชน ในระดับปานกลางจะเป็นการแสดงออกถึงการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง และการรวมกลุ่ม

ผลประโยชน์ ส่วนของระดับน้อย จะเป็นการแสดงความคิดเห็น และการแสดงออกด้วยการกระทำต่างๆ และผลการเปรียบเทียบความแตกต่างกันในด้าน เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ มีระดับไม่แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการศึกษา

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาจึงได้ประยุกต์ใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ คัมมิงส์ และไวส์ (Cummings and Wise. 1971 : 13-17 ; อ้างถึงใน โกมินทร์ กุลเวชกิจ. 2549 : 34) เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สัย อำเภอสรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถสรุปกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา